

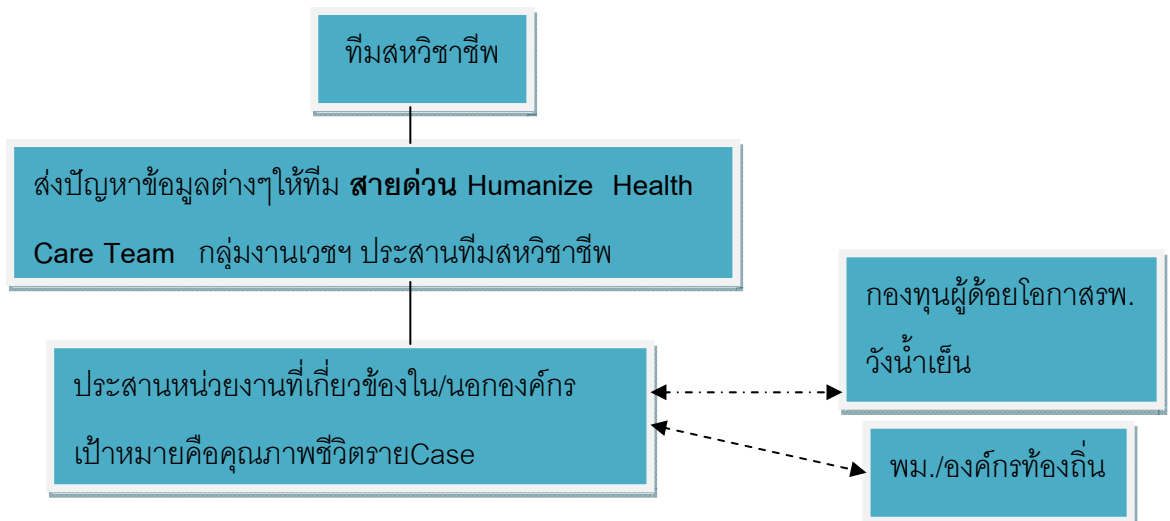
สายด่วน - Humanize Health Care Team

เรื่องเล่า CUP วังน้ำเขียว

การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในภาวะโรคมะเร็งดูจะเป็นภาระที่หนักอึ้งของบุคลากรสาธารณสุขในยุคปัจจุบัน แต่มีหน่วยงานหนึ่งที่พยายามเรียนรู้หาแนวทางในการเยียวยาผู้ป่วยกลุ่มนี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในวาระสุดท้ายอย่างสมศักดิ์ศรี โดยการเริ่มต้นตั้งแต่การปรับเปลี่ยนมุมมอง แนวคิดในการทำงาน สู่การบริการที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ **“เปลี่ยนภาระที่คิดว่าหนักอึ้งและไม่มีทางแก้ไขได้ ให้เป็นภาระแห่งเหนือหาบุญจากกัน บั้งของดวงใจที่ไม่จะทำดี”** เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น ณ โรงพยาบาลวังน้ำเขียว จังหวัดสระแก้ว

ทุกครั้งที่มีการปรึกษาจากตึกผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลวังน้ำเขียวของเรา หลังจากรับการติดต่อข้อมูลการดูแลผู้ป่วยแบบสหวิชาชีพมา 1 ครั้ง และทีมเยี่ยมประเมิน ได้ลงไปประเมินแล้วน้องอุดมจะมารายงานทิศทางการดูแลผู้ป่วยที่ปรับแก้ได้ยาก หรือที่มีปัญหาซับซ้อนอยู่เสมอ ตลอดจนการเยี่ยมดูแลที่บ้าน จากทีมสหวิชาชีพในโรงพยาบาลของเรา แต่วันนี้ไม่มีการเยี่ยมที่บ้านหลังการตรวจประเมินคนไข้รอบแรก น้องอุดมได้มาเล่าให้ฟังว่า

“พี่แขก คนไข้และญาติไม่มีบ้านจะไป ไม่รู้จะอยู่อย่างไร ถ้าให้กลับบ้านญาติจะเอาคนไข้ไปเข้าเมรุเผาเลย” คนไข้เป็นมะเร็งระยะสุดท้ายมา 8 เดือน อาการปัจจุบันช่วยเหลือตนเองไม่ได้ คือกินไม่ได้ นั่งไม่ได้ เดินไม่ได้ พูดไม่ได้ และไม่ขยับเขยื้อนใดๆ เลย นอนหม่อมปากสนิท มีน้องชายมาเยี่ยมดูแลทุกวัน ตัวคนไข้มาอยู่ที่วังสมบูรณ์ มีที่ดิน 1 ไร่ ไม่มีครอบครัวรับจ้างไปเรื่อยๆ ส่วนน้องชายเป็นพนักงานขับรถให้พระอาจารย์ที่วัดป่าร้อยไร่ ทั้งสองคนไม่ได้ปลูกบ้านเป็นของตนเอง เมื่อจะต้องให้กลับบ้านจึงไม่รู้จะไปที่ใด น้องอุดมเล่าด้วยอารมณ์สะเทือนใจ ขณะที่ดิฉันเดินไปที่ตึก 1 ภาวนาให้ญาติยังอยู่ เมื่อไปถึงเขาไม่อยู่แล้วดิฉันจึงได้ไปประเมินสภาพผู้ป่วยพบว่าไบหน้าอึดโรย หม่อมปากสนิท ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงได้พูดคุยกับหัวหน้าตึกและบอกนัดให้ญาติรอพบพี่แขกเมื่อญาติมาถึงให้โทรตามพี่แขกทันที โดยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการดูแลที่บ้านแบบบริการที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์

วันนั้นแม้ผิดหวังแต่ก็ไม่ท้อ จึงได้จัดระบบทีมดูแลพิเศษ Humanize Health Care Team ทันที เพื่อให้เกิดกระบวนการดูแลเชิงซ้อน ในกรณีที่นอกเหนือความคาดหมายในทุกเรื่องเพื่อการทำ Home Ward และ Home Health Care ที่มีคุณภาพ

ในที่สุดเราก็ได้พบ บอย น้องชายคนเดียวของ พรเทพ บอยเล่าว่า บอยเป็นน้องชายต่อจากพรเทพ พ่อแม่มีพี่น้อง 5 คน ต่างแยกย้ายกันไปนานแล้ว พรเทพ อายุ 53 ปี ส่วนบอย อายุ 34 ปี เป็นโสดทั้งคู่ บอยทำก่อสร้างพรเทพทำไร่ไม่มีที่ทำกินของตนเอง แยกย้ายกันไปนานๆ จะมาพบกัน ต่อมาบอยมาอยู่กับพระอาจารย์ที่วัดป่าร้อยไร่และได้ทราบข่าวว่าพี่ชายป่วยจึงมาดูแลอย่างต่อเนื่อง

“ผมไม่กล้าพาไปวัดเกรงใจอาจารย์ ‘ไม่รู้ว่าจะไปอยู่ได้ไหม จะอยู่อย่างไร’ บอยกล่าวกับเราแบบอายๆ

“บอยเดี่ยวพี่แขกจะพาทีมไปประเมินดูนะที่วัด เป็น อย่างไร คนไข้จะอยู่ได้ไหม อาจารย์อนุญาตไหม และบอยต้องเรียนรู้อะไรบ้าง เมื่อต้องดูแลพี่ชายจริงๆ ที่วัด ” เราบอกบอยถึงโอกาสในอนาคตเพื่อการดูแลพี่ชาย อันเป็นที่รัก

“อู๋ แหม่ม หรั่ง เดี่ยวเราไปประเมินกันนะ จะได้ประเมินให้ครบตามวิชาชีพ ช่วยตามทีม สหวิชาชีพ ให้อีกครั้ง ” เราหันไปบอกทีมงานและเดินทางไปวัดป่าร้อยไร่ทันที

วันนั้นเราได้พบพระอาจารย์ เจ้าอาวาส วัดป่าร้อยไร่ พระอาจารย์ สมชาย ตอบยินดีที่จะช่วยดูแลคนไข้ อำนวยความสะดวกสนับสนุนสิ่งของอันจำเป็นแก่คนไข้ และเราไปประเมินสถานที่ พบว่าชั้นบนห้องครัว แม้จะสูง แต่โปร่ง โลงสบาย และบอยก็อยู่ที่นั่นทุกวันตลอดเวลา ทีมสหวิชาชีพ และทีมสายด่วน Humanize Health Care ร่วมกันประเมินว่า

บอย ต้องเรียนรู้ “ การจัด Home Ward” หรือที่เรากล่าวแหวกกันในทีมว่าเปลี่ยนเป็น “ การจัด Temple Ward ” คือ

1.อุปกรณ์ทางการแพทย์ ได้แก่ เตียง Fowler เครื่องมือทำแผล ถูสายสวนปัสสาวะ สายยางจุ่มกให้อาหาร และอุปกรณ์การทำความสะอาด

2.การทำทำความสะอาดร่างกายบนเตียง

3.การทำแผลและทำความสะอาดเครื่องมือทำแผล

4.การทำอาหาร

5.การให้อาหารทางสายยาง

6.การสังเกตความผิดปกติของการให้อาหารทางสายยาง การสังเกตสิ่งผิดปกติของการใส่สายสวนปัสสาวะ การนัดหมายการเปลี่ยนอุปกรณ์สอดใส่ต่างๆ ในร่างกาย โดยพยาบาล และการติดต่อสายด่วน 1669 เมื่อพบภาวะผิดปกติก่อนการนัดหมาย การส่งต่อ Case ให้ PCU ไกล่เคียงเพื่อดูแลต่อเนื่อง

7.การเตรียมทีมงาน “การจัด Home Ward” ให้บอย

8..งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องปั่นไฟฟ้า ผ้าอ้อมผู้ใหญ่

เราปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วโดยวางมือจากงานอื่นๆ มาทำงานชีวิตก่อน เพื่อให้ศักดิ์ศรีแห่งวาระสุดท้ายมีคุณค่า แม้ไม่รู้วันเวลาที่แน่นอนก็ตาม เราเริ่มกระบวนการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมระบบเครือข่ายเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่บ้านในกลุ่มที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน คือ

1. ปรึกษากองทุนผู้ด้อยโอกาสที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังน้ำเย็นเป็นประธาน ได้รับอนุมัติมา 2,000 บาท
2. ปรึกษากระทรวงอาสาพัฒนาสังคมมนุษย์ ให้มาเยี่ยมดูแล และจัดทำใบขออนุมัติเงินฉุกเฉินเพื่อซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ที่วัดเพื่อการดูแลพระเทพได้รับอนุมัติมา 2,000 บาท
3. ปรึกษาที่มงานกายภาพบำบัด เตรียมเตียง Fowlerและที่นอนลม
4. ปรึกษาที่มงานทางการแพทย์ในเตรียมเครื่องมือทำแผล ถุงสายสวนปัสสาวะ สายยางจุ่มกให้อาหาร และอุปกรณ์การทำความสะอาด ปรึกษามิ PCU เพื่อดูแลต่อเนื่อง
5. ปรึกษาที่มงานบริหารเตรียมคน ช่วยยกเตียงขึ้นชั้นบนของวัด เตรียมรถขนเตียงให้เพียงพอ และนัดหมายเวลาที่มงานต่างๆ ในการไปส่งผู้ป่วยที่วัดป่าร้อยไร่

วันนี้ครบ 7 วัน ที่มงานทุกคนช่วยกันขะมักเขม้น ทุกคนดูแลเห็นดีเห็นงามแต่ดูมีรอยยิ้มแห่งความสุข ทำให้เราสุขใจไปด้วย เมื่อพบว่าอาคารสะอาดพร้อมรับพระเทพ น้องชายยิ้มสดใส พระอาจารย์พาคนมาช่วยจัดการร่วมด้วย

ไม่ว่าเขาจะไปอยู่กับใครคงไม่สุขใจเท่ากับคนในครอบครัว เมื่อครบ 2 สัปดาห์ที่มงาน PCT สหวิชาชีพ ได้ลงไปเยี่ยมเพื่อประเมินอีกครั้ง ไปครั้งนี้ ที่มงานกลับมาเล่าว่า “พี่แขกไม่รู้หูฝาดหรือเปล่า พอหนูถามข้างหูว่าสบายดีไหม พรเทพบอกว่าดี พอถามอีกก็ไม่ยอมตอบ” จะจริงหรือไม่ก็ตามสิ่งที่เราพบก็คือ ความสุขบนใบหน้า บอย สถานที่พักในวัดที่สะอาด ร่างกายที่สะอาดของพระเทพ

ที่มงานทุกคนพอใจกับคำตอบของบอยว่า “เปิดธรรมะให้ฟังทุกวันเขาสงบดีไม่ดิ้นรน ตัวไม่ร้อน นานๆ จะร้องสักครั้ง ช่วงกลางคืน ถ้าลุกมาพูดคุย เปิดธรรมะให้สักพักจะเงียบ ชอบเสียงธรรมะ”

แม้จะไม่มีเสียงโต้ตอบให้ได้ยิน แต่ที่มงานก็ต่างชื่นชมในการเปลี่ยนไปของพระเทพ ที่เกิดจากฝีมือของบอย ว่าแล้วทุกคนปรบมือให้บอยพร้อมกัน บอยยิ้มอย่างมีความสุข และเราเองก็พลอยยิ้มอกอิมใจไปตามๆ กัน และเมื่อหันมามองพระเทพจากสงบนิ่งพบว่า ทำมียกเหมือนจะทักทาย มือสั้นน้อยๆ ตลอดเวลา เหมือนคุ้นเคยกับที่มงานโรงพยาบาลมานาน และอยากจะทักทายด้วย

“สบายดี นะ ขอให้มีความสุข” เราไปกระซิบใกล้ๆ

เมื่อน้องพยาบาลและเราช่วยทำการพยาบาลเรียบร้อย จึงบอกลาบอยและพระเทพ

ทุกอย่างเริ่มดีขึ้น การเยี่ยมเยือน เปลี่ยนสายยางปัสสาวะและสายยางให้อาหาร 2 อาทิตย์ต่อครั้ง โดยสายด่วน Humanize Health Care Team จะดำเนินการให้ และอาการทำโดยหน่วยงาน PCU จนกว่าพรเทพจะไม่อยู่กับเรา เพราะเราต้องไปเยี่ยม คนอื่นๆ ที่มีอาการหนักกว่าแบบนี้ และสภาพปัญหาต่างกันอีกหลายคน หากมีสิ่งใดรับด่วนก็ปฏิบัติตามสิ่งที่บอกไว้

เพื่อนถามฉันว่าเป็นอย่างไรบ้าง กับความสำเร็จที่มงานของเรา ภูมิใจมั๊ย? ฉันไม่รู้จะตอบยังไง เพราะฉันรู้สึกดีใจ แล้วก็ภูมิใจมาก กับการเฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยๆ พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว จนพรเทพได้กลับวัดที่เปรียบเสมือนบ้านของสองพี่น้อง บอยได้ดูแลพี่ชาย และจากคนที่รู้สึกหมดหวังในการดูแลพี่ชายให้ดีขึ้นตาย เห็นพี่ชายเหี่ยวแห้งลงทุกวัน แต่วันนี้พี่ชายกลับดูสดชื่นขึ้น แถมยังกลายเป็นเรื่องสนุกที่ได้ดูแลอีกต่างหาก

พรเทพ แม้เป็นภรรยาหนัก เป็นคนไข้ที่อาการหนักที่สุด มีปัญหามากที่สุดเท่าที่ฉันได้รับมอบหมายให้ติดตามดูแล แต่ก็มีความสุขเมื่อได้จัดการดูแลช่วยเหลือเช่นกัน เพื่อนยังบอกฉันว่า “เธอเหมาะสมกับคำว่าพยาบาลผู้เชี่ยวชาญ (APN) ”

วันที่ 1 กันยายน 2552 คุณพรเทพ อยู่ฟุ่ม จากไปด้วยอาการอันสงบ ไม่มีความทุกข์ทรมาน ขอให้ดวงวิญญาณไปสู่สุคติด้วยเทอญ

สรุปบทเรียน

สายด่วน Humanize Health Care Team เป็นทีมงานใน CUP ของเรา ในกรณีที่มีปัญหาที่ต้องการการประสานงานสูง และต้องการความรวดเร็ว จะต้องมมีทีมงานสายด่วนที่มีความรู้กว้างขวางมาช่วยในการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งในองค์กรและนอกองค์กร

ข้อมูลโดย: จันทรีนิภา เกตรา นักวิชาการสาธารณสุขชุมชน

และทีมงาน โรงพยาบาลวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

เรียบเรียงโดย: ทีมวิชาการ สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน